

Leinonet

2-2023

Leiniset

Leinosen sukuseura ry:n jäsenlehti

Leinosen sukuseura ry

Tehtaankatu 32e A10, 00150 Helsinki
Y-tunnus 1651030-4

Päätoimittaja, lehden ulkoasu

puheenjohtaja Eija Leinonen
050 590 2159, puheenjohtaja@leiniset.fi

Kannessa

Kiiminkiläinen kulkukauppias Väänänen
esittelee tuotteitaan Lasasen pihassa
Pudasjärven Isolla Kuopusjärvellä 1966.
Kuva LAURI HONKA.

Julkaisija

Leinosen sukuseura ry
ISSN 2984-0651
ISSN 2984-0805 (verkkojulkaisu)
38. vuosikerta

Painopaikka

KTMP Group Ab, Singsby, 2023

Jäsenasiat

sihteeri, taloudenhoitaja Jaana Sarkkinen,
0500 333 308, sihteeri@leiniset.fi

www.leiniset.fi

Sukulehdet vuodelta 1986 alkaen ovat
jäsenten luettavissa ja ladattavissa netissä.

Sisältö 2-2023

- 3 Terveiset Pohjois-Karjalasta
Sukupäivät Joensuussa 2023
- 10 Vuosikokous 2023
- 11 Tiedotteet jäsenille
Ajankohtaista seuran toiminnassa
- 12 Vähä tarinaa Hiipijästä
Hongan veljesten linja-autoliikennöintiä sodan jälkeen Temmeksellä
- 18 Absoluuttinen sävelkorva ja monia muita taitoja
Heimo Leinosen elämäntarinaa
- 24 Antti Leinonen
Luontokuvaajana Kainuun metsissä
- 32 Miten Juuson elämänkerta syntyi
Martti Häikiö on kirjoittanut elämänkerran isästään
- 34 2024 sukupäivät Turussa
- 35 Onko sinun suvussasi Amerikan muuttaneita Leinosia?
- 36 Sukuseuran julkaisut

oikealla: Sukututkija Mika Hirvonen luennoi
Leinosten varhaisista vaiheista sukupäivillä
Joensuussa 11.8.2023.

Terveiset Pohjois-Karjalasta

Leiniset kokoontuivat 10.–12. elokuuta Joensuuhun kolmipäiväiselle tutkimusmatkalle. Sukupäivillä tutustuttiin kaupungin ortodoksiseen perintöön ja historiallisiin puutalokortteleihin, upottiin geneettiseen sukututkimukseen ja Leinosten varhaisiin vaiheisiin. Sukujuhlan eläväisestä ohjelmasta vastasivat pohjoiskarjalaiset sukulaistemme.

PERTTI LEINONEN

Sukupäivillä kuultiin luentoja, kokoustettiin ja juhlittiin hotelli Kimmelissä

Miten kerätä ja tallentaa muistoja ja tarinoita suvun jäsenten elämästä ja lähihistoriasta? Mitä asioita liittyy perintöoikeuteen ja mitä hyötyä sukututkijalle on perukirjoista? Näitä asioita pohdittiin yksin ja ryhmissä perjantain työpajoissa ja luennoilla. Seuran puheenjohtajan Eija Leinosen ja sukututkija Juha Vuorelan johdolla haettiin matalan kynnyksen ratkaisuja sukutiedon kokoamiseen – sekä oivalluksia ja innostusta tarttua toimeen.

PERTTI LEINONEN

Seppeleenlasku sankari-vainajien muistomerkillle kokosi Leinoset varhain lauantaiamuna Joensuun hautausmaalle. Talvi- ja jatkosodan sankarivainajien muistomerkin lkuisuutta kohti on suunnitellut kuvanveistäjä Armas Tirronen 1953.

Seppelettä asettelemassa Mika Hirvonen ja Marja-Liisa Kontkanen, takana Sinikka Kinnunen.

Kauppaporvareiden Joensuu Matkailuopas Seppo Kanninen johdatteli Leinosia 1800-luvun historiallisiin puutalokortteleihin ja niiden asukkaiden värikkääseen elämään. Ryhmä tutustui vanhan puukaupungin kauppakartanoihin, joista erityisesti kauppaneuvos Mustosen talo on ollut koko kaupungillekin merkittävä.

EIJA LEINONEN

ANNIKKI KORHONEN

Opastus ortodoksisen perinteeseen alkoi 1800-luvun puukirkkoarkkitehtuuria edustavasta Pyhän Nikolaoksen kirkosta. Alakuvassa teologian tutkija, kirkko-opas Sami Fyrqvist ja Heikki Leinonen Maskusta.

EJJA LEINONEN

EJJA LEINONEN

Pyhän Johannes Teologin kirkko on osa ortodoksisen seminaarin kokonaisuutta ja toimii osana Itä-Suomen yliopiston ortodoksisen teologian koulutusohjelmaa.

Yläkuvassa Seminaarikirkon opas, teologian opiskelija Jarkko Kärnä kertoo 1996 rakennetun kirkon interiöörin synnystä. Kreikkalaistyyllisen kirkon erityisenä piirteenä ovat ateenalaisen Konstantinos Ksenopouloksen maalaamat freskot, jotka ainutlaatuisella tavalla ilmentävät ortodoksista kirkkovuotta tapahtumineen ja pyhineen.

Alakuvassa esitystä kuuntelemassa Yrjö ja Liisa Leinonen Oulusta, karjalaisessa kansallispuvussa Joensuun matkailuopas Lea Lihavainen, oikealla Seija Schroderus Lohjalta.

PERTTI LEINONEN

Rautalankaa DNA-testeistä – eli miten geneettinen sukututkimus tapahtuu ja mitä sen antamista tuloksista voi parhaimmillaan selvittää – avasi Juha Vuorela runsaalle yleisölle.

Ekumeeninen iltahartaus kokosi Leinoset lauantaipäivän päätteeksi Joensuun kirkkoon. Kirkon näyttävissä katto- ja seinämaalauksissa on jugendajalle tyypillisiä kasviaiheita.

ANNIKKI KORHONEN

PERTTI LEINONEN

Sunnuntain sukujuhla starttasi aamupäivän vuosikokouksen ja karjalaisen juhhalounaan jälkeen paikallisten Leinosten ohjelmalla.

Tohmajärven Kantosyrjästä lähteneistä Kiihtelysvaaran Leinosista sekä isoisänsä Antti Leinosen suvusta esitelmöi sukuaan tutkinut Marja-Liisa Kontkanen. Yläkuvassa paikalle saapunutta sukua: vasemmalta Aini Vepsäläinen, Pentti Partanen, Marja-Liisa, Jarmo Ahonen, Sinikka Kinnunen, Pirjo Kukkonen, Vuokko Valkonen, Marianne Niinikoski ja Paula Rautiainen.

Samaan kiihtelysvaaralaiseen Leinosten sukuun kuuluva Liisa Kuivalainen kertoi isänsä **Heimo Leinosen** vaiherikkaasta elämästä (esitys tässä lehdessä).

Letkeä Lempo – kiteeläinen Risto Leinonen & Tiina tahdittivat Leinoset dam-dididam -rytmein kilistelemään lasilliset ja kokeilemaan arpaonneaan iloisten sukupäivien päätteeksi.

PERTTI LEINONEN

Vuosikokous 2023

Leinosen sukuseura ry:n vuosikokous
13.8.2023 klo 9.30, Sokos Hotel
Kimmel, Joensuu. Läsnä 33 jäsentä.

1§ Kokouksen avaus

Sukuseuran puheenjohtaja Eija Leinonen
avasi kokouksen klo 9.40.

2§ Kokousvirkaillijoiden valinta

Puheenjohtajaksi valittiin Heikki Leinonen
(Masku), sihteeriksi Jaana Sarkkinen,
pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskijoiksi
Martti Häikiö ja Antero Leinonen (Kello).

3§ Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kokouskutsu ja liiteasiakirjat on julkaistu jä-
senlehdessä 1-2023. Kokous todettiin lail-
lisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

4§ Työjärjestyksen hyväksyminen

Merkittiin Tarja Leinonen-Viinikan eronpyynn-
tö hallituksesta. Jäseniltä ei tullut toivomuk-
sia muista käsiteltävistä asioista. Työjärjes-
tys hyväksyttiin.

5§ Esitetään 2022 tilinpäätös,

**toimintakertomus ja toiminnantarkas-
tajan lausunto** Taloudenhoitaja Jaana
Sarkkinen esitteli tilinpäätöksen ja luki toi-
minnantarkastaja Urpo Leinosen lausunnon.
**6§ Päätetään tilinpäätöksen vahvis-
tamisesta ja vastuuvapauden myöntä-
misestä hallitukselle ja muille vastuu-
velvollisille** Kokous vahvisti tilinpäätöksen.
Hallitukselle ja muille vastuuvapaudelle
myönnettiin vastuuvapaus.

**7§ Vahvistetaan vuoden 2023 ja hy-
väksytään tulevien kausien toiminta-
suunnitelmat, tulo- ja menoarviot sekä
jäsenmaksujen suuruus**

Sukuseuran puheenjohtaja Eija Leinonen
esitteli toimintasuunnitelman 2023–25.

Taloudenhoitaja Jaana Sarkkinen esitteli
tulo- ja menoarviot vuosille 2023–25.

Jäsenistön kommentteja suunnitelmiin:
Taloudenhoitajana 2022 toiminut Jarmo
Ahonen ehdotti, että sukulehden kuluja alen-
nettäisiin antamalla jäsenille vaihtoehdoksi
lehden tilaaminen digitaalisena.

Edelleen Ahonen kritisoi sukulehden
1-2022 ilmaisjakelua Pirkanmaan alueen
Leinosille kustannuksiltaan liian kalliina.

Imatralainen Heikki Leinonen ehdotti, että
sukupäivistä tiedotettaisiin paikallislehdis-
sä ja -uutisissa. Eija Leinonen ilmoitti, että
lehdistötiedote toimitettiin YLE:n paikallis-
toimitukseen, Karjalaiseen sekä alueellisiin
ilmaisjakelulehtiin maakunnassa.

Esitellyt toimintasuunnitelmat sekä tulo- ja
menoarviot 2023–25 hyväksyttiin.

Jäsenmaksujen suuruus päätettiin pitää
ennallaan, jäsenmaksu sekä kannatusjäsen-
maksu 25 € /vuosi.

8§ Hallitukseen valittavien jäsenten lukumäärä, jäsenet erovuoroisten tilalle

Erovuoroiset Martti Häikiö ja Eija Leinonen
ilmaisivat halukkuutensa jatkaa hallitukses-
sa. Jarmo Ahonen välitti suullisesti kokouk-
sesta poissa olleen Heikki Leinosen viestin
tämän halukkuudesta jatkaa hallituksen jäse-
nenä. Erovuoroiset valittiin hallituksen jäse-
niksi uudelleen.

Tarja Leinonen-Viinikalle myönnettiin ero
hallituksesta hänen pyyntönsä mukaisesti.

Uudeksi jäseneksi ehdotettiin ja hyväksyt-
tiin Marja-Liisa Manka, Pikonlinna.

9§ Toiminnantarkastajan ja varatoi- minnantarkastajan valinta

Toiminnantarkastajaksi valittiin Urpo Leino-
nen (Paltamo) ja varatoiminnantarkastajaksi
Tapio Leinonen (Vantaa).

10§ Seuraava kokouspaikka ja -aika
Kokouspaikaksi valittiin Turku, ajankohdaksi
9.–11.8.2024.

11§ Muut käsiteltävät asiat

Muita käsiteltäviä asioita ei ollut.

12§ Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.52.

(pöytäkirja tiivistetty)

Tärkeä tiedote jäsenillemme

2024 alkaen jäsenmaksut suoraan sukuseuran tilille

Siirrymme käyttämään 1.1.2024 alkaen
Yhdistysavaimen jäsenrekisteripalvelua.

Valitsimme tämän yhdistyksille ja seu-
roille suunnitellun jäsenrekisteripalvelun,
sillä totesimme sen olevan seurалlemme
taloudellisesti ja toiminnallisesti nykyistä
parempi vaihtoehto.

Yhdistysavain on suosittu yhdistystyö-
kalu, jota käyttävät ja ovat suosittelleet
useat sukuseurat.

Jäsenille palvelu on helppokäyttöinen.
Niille jäsenille, joiden sähköpostiosoite

on tiedossamme, toimitamme vuoden
alussa tarkemmat ohjeet uuteen jäsen-
rekisteriin kirjautumisessa.

Seuraavat jäsenmaksulaskut toimi-
tetaan 1.3.2024. Muistutamme
tilinumeron muutoksesta laskutuksen
yhteydessä. Mikäli sinulla on verkko-
pankkiin tallennettuna jäsenmaksun
maksupohja, muistathan korjata tilinu-
meron.

Maksun saaja: Leinosen sukuseura ry
OP tili: **F157 5092 0920 4643 59**

Leinonet sukulehti ilmestyy jatkossa kerran vuodessa

Sukuseuran viestintä on uudistumassa
monipuoliseksi ja monikanavaisiksi koko-
naisuudeksi tavoittamaan mahdollisim-
man hyvin Leinosista ja seuran toimin-
nasta kiinnostuneita lukijoita.

Jäsenlehti on ilmestynyt kaksi kertaa
vuodessa toimintamme alusta alkaen.
Olemme hallituksessa pohtineet vaihto-
ehtoja lehden julkaisutapaan etenkin
kulujen nousun yhteydessä. Ratkaisuna
tähän tuotamme ensi vuodesta alkaen
sisällöltään ja sivuiltaan tuplasti run-
saamaan Leinonet -lehden, mutta vain

loppukeväästä ilmestyvänä numerona.

Jakelu toteutetaan lisäksi sukupäivien
maakunnan Leinostalouksille (2022
Pirkanmaa, 2023 Pohjois-Karjala,
2024 Varsinais-Suomi). Näin kerrom-
me kohdennetusti ja kattavasti alueen
sukulaisillemme sekä sukupäivistä että
sukuseuramme toiminnasta.

Leinonet 2024 -lehden ja tulevien
Turun sukupäivien pääteamana on
Leinosten siirtolaisuus Pohjois-Ame-
rikkaan. Lue aiheesta lisää sivuilta
34–35. Lukuiloa!

**Miten sinä kuulut Leinosten sukuun? Tule mukaan sukuseuramme
iloiseen yhteisöön kertomaan, kuulemaan ja tallentamaan Leinos-
ten tarinaa. Liity jäseneksi nettisivuillamme www.leinonet.fi**

Hiipijä alkuperäisessä kuosissa 1940-luvun lopulla. Auto liikennöi Temmeksen ja Oulun väliä. Käyttövoimana oli bensiinin lisäksi häkäpönttö.

Hiipijä (vuosimallia 1938, Ford seka-auto) entisöitynä vuonna 1989.

VÄHÄ TARINAA HIIPIJÄSTÄ

Hongan veljesten linja-autoliikennöintiä sodan jälkeen Temmeksellä puukaasukäyttöisellä Hiipijällä

Hiipijän entisöinti

Oikeastaan tämä tarina alkaa tämän päivän historiasta siinä mielessä, kun *Hiipijä* on nyt entisöitynä pitkän ja haastavan vapaa-ajan harrastustyön tuloksena.

Hiipijähän on vuosimallia 1938 oleva Voorti seka-auto, joka on rakennettu suomalaisella korilla amerikkalaiselle onnikan alustalle. Se on silloin joskus nuoruudessa liikennöinyt Kemin ja Tervolan väliä. *Hiipijän* sota-aika, sotareissut ja seikkailut ovat niin paljo tuntemattomuuden verhon takana, ettei niistä ole vissiä tietoa käytettävissä.

Silloin joskus vuonna 1952 Helsingin olympialaisten aikaan, kun *Hiipijä* joutui väistymään uuden onnikan tieltä ja jäi rokkiliini Temmekselle Hovin elosuojan päähän. Taka-akseli ja rungon takapää myötiin johonki tuonne Pulkkilään pöllirekaksi. Junttilan Aaro osti siitä moottorin kuorma-autoonsa ja loput *Hiipijästä* sai ruostua leikki- ja temmellyspaikkana. Oishan sille ollu vielä ostajaki. Ei myöty, olokoon siinä. Otettiin siitä vielä tarverautaaki ja ei siitä enää kovin paljon tainnu olla jäljellä.

Silloin joskus 80-luvun alakupuolella alako semmonen mopilistijien siunattu hulluus mielessä itämään, että jos tuosta *Hiipijän* romusta vaikka sekajuna tulis, kun tekis. Kävipä sitä vielä pari mopilistikaveria kattomasa. Lassi ja Teuvo valoivat uskoa

asiaan. Kyllä siitä vielä auton tekkee, että alakakaa vain osia hommaamaan. Honka-Veikko lupasi rungon ja akselit, ja siitä se sitte alako kaheksan vuoden suuri haaste ja urakka. Kyllä se vähä utopistiselta tuntu. Eihän sitä kukkaan uskonu, että *Hiipijällä* enää ajetaan. Hullunahan ne ihmiset jo pitivät, kun Vaaralan Veikon kansa ruvettiin nääkky- ja tarvepuita sahhaileen kuivamaan. Tuumasivat, ettei meidän ikä riitä siihen, että sen näkis omillaan kulukevan.

Aikaa kului ja alako syyskesällä 1989 kuulua kylällä kuiskeita ja huhuja, että *Hiipijä* alakaa valamistua. Museokatsastusta varten mentiin polliisilaitokselle Pyörälän Pentin tykö kojekilipijä tahtomaan. Pitäs se *Hiipijä* päästä katsastuttamaan, että sen takia ne kilivet pitäs saaha. Se kysy, että millon se niinku viimeksi on katsastettu. Sanottiin, että 38 vuotta siitä on aikaa kulunu. Se katteli vähä aikaa meleko hitaasti, naurahi ja sano, että oha se sitte jo aika taas katsastaa. Hakekaaha tyttöiltä ne kilivet, ja niin tehtiin.

Näin se oli se *Hiipijän* uusi tuleminen museoautona muistuttamassa entisajan liikennekulttuurista ja sen ajan tekniikasta ja historiasta, josta tässä oikeastaan on tarkeitä tarinoita.

KALEVI HONGAN KUVA-ARKISTO

Hiipijä-kuskit Iikka ja Pauli Honka Oulussa kesällä 1946.

Hiipijän alkutaival

Elettiin sotien jälkeistä aikaa Temmekseläki ja liikenneyhteydet Ouluun olivat meiko huonot, kun ei tahtonut olla kyytiä. Hevosella käytiin kaupungissa ja polkupyörillä. Heikkilän pojilla, Honka-veljeksillä, oli kuorma-auto, jolla kulukivat Oulussa ajossa. Aina oli kyytiin tulijoita ja lavalla matkustivat. Siitä alako ajatuksen tynkä itämään, että laitetaan pojat oikia onnikka ja ruvetaan ajamaan onnikkalinjaa Ouluun. Saivat kuulla, että Kemissä on Näykin korjaamolla seka-auto myytävänä. Matti ja Iikka Honka nousivat junaan ja lähtivät kattoon sitä. Pojat ostivat sen ja toivat Ouluun.

Piti ruveta hommaamaan liikennelupaa. Lupa viipy ja saatiin kuulla, että Ranttilan osuuskaupalla on lupa, vaan ei oo onnikkaa. Sovittiin, että ruvetaan ajamaan osuuskaupan luvalla linjaa Ranttilasta Ouluun.

Hommassa olivat mukana myös Jokelan veljeksistä Erkki ja Pauli Honka. Erkki oli johtajana, Matti puuhamiehenä, ja Iikka ja Pauli ajoivat. Aluksi ajettiin kahdesti viikossa Sipolan kylän Punkerista ja kahdesti Savalojan koululta. Muina päivinä lähdettiin Mälliseltä Ranttilan kirkolta. Ajettiin Temmeksen läpi, josta ei paljon kyytiin sopinut muuta kuin peräkoppiin. Näin se Hiipijän liikennöinti alako.

Säännöstelyn aikaa

Hiipijä oli häkäpönttöauto eli sillä ajettiin puukaasulla, kun pensaa ei sillon tahtonu saaha. Siinä oli semmonen Impertti-puukaasulaite. Puupilikkeillä sitä silloin ajettiin, ja pilikkeitä sai kaupungissa huoltoasemilta ja maaseudulla joistakin kyläkaupoista. Pilikkeitä ostettiin ja tehtiin jonkun verran itekki. Liutu-pojat teki pilikkeitä pajusta Temmeksen Koskelankylässä. Niistä tuli hyvä kaasu ajella.

KALEVI HONGAN KUVA-ARKISTO

Temmeksen Hovin ja Heikkilän talojen Honka-kansaa 1940-luvun lopulla.

Vaikkeudet olivat monenlaiset. Oli pula-aika, eikä tahtonu saaha pensaa eikä renkaitakaan ja niitä oli hommattava, mistä satuttiin saamaan. Renkaat ei kestäny, kun oli raskaat lastit, aina auto täynnä ja vähän enempi. Niitä piti korjauttaa rengaskorjaamolla paistamalla. Niihin piti vuoleskella tossuja ja talloja semmosista renkaista, joista ei enää ollu alle laitettaviksi. Elettiin säännöstelyn aikaa ja kaikki oli kortilla. Joku rengas piti hommata mustasta pörssistäki. Jossaki mettässä laitettiin alle, ja taas aijaa sököteltiin. Hakihan se Erkki jotkut renkaat Helsingistäki, kun ei sillä kertaa Oulusta saanu. Piti olla läskiä mukana, millä ne kaupat tehtiin.

Elettiin talvea 1946–47 ja oltiin lähdössä Mälliseltä Ouluun. Kun lektailtiin autoa käyntiin, tuli paikalle reppuselkäinen ja pussihousuinen lapinmies koirannahkaintaissa ja poltteli paperossia. Kierteli autoa ja kysäisi pääseekö tässä Ouluun.

Vastattiin, että vartin yli lähdetään, kun saahaan auto ensin käyntiin, ja kyllä sitä Ouluun pääsee. Aikansa kateltuaan lapinukko sanoa tokaisi, että tähän on se hiipijä. Kysyttiin, että mikä helevetin hiipijä. Lapinukko ehätti selittämään, että elähän nyt siinä. Tämä autohan on se hiipijä, joka kulki Tervolasta Kemmiin. Olkoon sitte vaikka hiipijä, kyllä se meille passaa. Näin se sai *Hiipijä* lempinimensä

Elettiin loppuvuotta 1947, kun Jokelan pojat lähtivät pois onnikkahommista ja alkoivat kuorma-autoilijoiksi. Iikka lähti Ouluun töihin ja saatiin se oma liikennelupa. Ruvettiin ajamaan linjaa Temmekselä Ouluun ja jätettiin Ranttilan linja pois. Kuskiksi alkoi Heikkilän pojista Väinö Honka ja rahastajaksi Jenni Honka.

Ruvettiin ajamaan linjaa Mankilankylään ja linjan pää oli Linnankankaalla, missä oltiin kortteeria. Käytiin myös Hartaanselällä ja Koskelankylässä.

Kyläläisten monitoimiauto

Sillon kuletettiin kaikkea, mitä elämässä tarvittiin. Tuotiin teuraitten ruhot Ouluun templaushuoneelle, palvilihat kauppahalliin, käytettiin viljat Koskenniskan vehnämyllyssä, tuotiin maidot Ouluun meijeriin ja vietiin kurrin takaisin vasikoille ja pöydän särpimeksi. Vietiin Piippo-Lassin lumput ja jouhet Ouluun ja hillat ja marjat torille. Naurishauvikkaat vietiin Oulun markkinoille, olivat kuulemma olleet hirviän hyviä. Kauppoihin tuotiin viskut, ruusinat ja toppisokerit ja kaikki muut tavarat.

Kaikenlaisia ihmisten asioita hoidettiin. Kenavasta tuotiin ruomat ja tamput, hamutat, suittiperät ja mäkivyyöt ja muut nahkatavarat. Vanhasta apteekista karjalampojen tippoja, hokmannin tippoja, hotapulveria, hermopumpuleita ja kaikenlaisia rohtoja, mitä ne lie kaikki olleetkaan.

1980-luvulla Hiipijä oli ollut pois liikenteestä jo 30 vuotta ja siitä oli jäljellä vain ruostunut kori. Kalevi Honka entisöi siitä yksin kahdeksassa vuodessa liikennekelpoisen ajoneuvon.

KALEVI HONGAN KUVA-ARKISTO

Hiipijällä kuljetettiin Temmeksen näyttämöseuraa vierailuilla eri pitäjissä, ihmisiä seuroissa, vietiin juhannuskirkkoon, käytettiin sukukokouksissa, maatalousnäyttelyissä ja urheilukilpailuissa.

Kommelluksia kyläteillä

Hiipijän oleminen ja liikkuminen oli melko tapahtumarikasta. Tiet olivat huonokuntoisia, mutkaisia, kaitaisia ja koloisia ja vallesmanninpykälällä. Keväällä tiet routivat, oli pahat kelirikot ja rospuutot. Onnikalla ei päässyt Mankilankylään eikä Hartaanselälle. Ihmiset joutu silloin kulkemaan hevosella, jalkaisin ja polkupyörällä Meijerinmäelle ison tien varteen. Siikajoki tulvi hirviästi ja tiet oli tulvan alla. Sillon ei autolla päässyt Pikkulaa edemmäksi ja ihmiset lainasivat Ruupen venettä, että pääsivät asioita hoitamaan.

Kuva viereisellä sivulla: Hiipijä-kuski Pauli Hongan poika Pekka Honka tutkii menopeliä Temmeksellä vuonna 2017.

Talvella TVH aurasi vain pää- ja maantiet. Itse se piti Vanhatie ja Mankilankyläntie auki pitää. Ei muuta ku aura *Hiipijän* keulaan ja tuiskulla auraamaan. Monesti kyläläiset olivat talkoilla tietä lapioimassa auki, kun auralla ei enää auennut. Kerran Mankilankyläntie meni niin tukkoon, ettei sitä saatu aurattua auki ennen kevättä.

Kyläläiset olivat kulkeneet Siikajoen jäätä hevosilla ja siihen oli polkeutunut kova hevostie. Sitten hoksattiin, että auran jälle autollakin ajettava tie. Hevostie piti ensin hevosilla ja välttillä kyntää ja särkeä, että lumiauran kärki pysyi lumen alla ja saatiin ajotie aurattua sinne joen jälle. Tervo-ojan seutu oli aina kaikista pahin paikka. Siitä ei tahtonut päästä läpi muuten kuin lapioimalla. Koitettiin niihin pahimpiin paikkoihin tehdä lumiautoja ja esteitä, ettei pyryttäisi tietä aivan tukkoon.

Parina lumisena talvena vuokrattiin Oulusta yhdestä rakennusliikkeestä iso ja raskas kuorma-auto, jolla sitten aurattiin ja koitettiin pitää tie auki. Lumiaurakin oli vuokrattu Oulusta. Pahimpien tuiskujen

jälkeen jouduttiin joskus kahdella autolla auraamaan, kun yhdellä ei enää auennut. Luja paaka vain autojen väliin ja toinen työnsi aura-autoa. Näin saatiin tie auki ja taas päästiin linjalle.

Tämmöistä se oli *Hiipijän* aikakausi. Paljon olisi juttuja ja tarinoita kylillä kerrottavana, mutta eiköhän se ole tässä pääpiirteissään selvitetty ja kerrottu.

teksti KALEVI HONKA

Oululainen Kalevi Honka (s. 1944) on ammatiltaan autokouluopettaja. Kalevin isoisän isoisän isä oli Kivesjärven Leinolassa syntynyt Pekka Leinonen (1789–1865), joka muutti Säräisniemen kautta Tyrnävälle ja muutti nimensä Rapuskaksi. Hänen poikansa Matti muutti Temmekselä ja muutti nimensä Hongaksi.

Temmeksen kotiseutuyhdistys on tuottanut yhdessä Jorma Hongan kanssa elokuvan "Vähä tarinaa Hiipijästä". Elokuva on nähtävissä YouTube-palvelussa.

TUOMAS HONKA

ABSOLUUTTINEN SÄVELKORVA JA MONIA MUITA TAITOJA

Heimo Leinosen elämäntarinaa

Joku voi ihmetellä

miksi Heimo Leinosen elämäntarinan otsikkona on tämä *Absoluuttinen sävelkorva ja monia muita taitoja*. Hänethän tunnettiin erityisesti keksijänä ja yrittäjänä. Otsikkona ja alkuna tuo maininta on juuri siksi, että vähän muut kuin perhe tietävät hänen tätä puoltaan.

Isäni yritti innostaa minua viulunsoittoon. En lämmennyt, mutta sanoin, että piano voisi kiinnostaa, siinä kun näkee tarkkaan mihin nappulaan sormella koskettaa. Järjestyi pianotunnit sunnuntaisin opettajani tyttären ohjauksessa. Ne lopuivat kahden talven jälkeen, kun nuori nainen lähti opiskelemaan. Uusi kanttori ei innostunut opettamaan.

Isäni teki minulle harjoituspianon. Kielet olivat hitsauspilleistä, laajuus kolme oktaavia. Myöhemmin isä laati pianoon apuvälineen, jolla heijasti seinälle nuotit, jotka kopioi paperille. Tämä värkki oli omiaan, kun hän innostui säveltämään. Syntyi toistakymmentä sävelmää, parhaimpana Muistojen valssi, jota on soitettu jälkikasvun häissä.

<<< Kiihtelysvaaran pelimannit,
Heimo toinen viulunsoittaja vasemmalla.

Säveltäjän 80-vuotisjuhlassa tunnettu romanialainen viulutaiteuri, Joensuuun kaupunginorkesterissa vuosikausia toiminut *Vasile Pantir* soitti ne kaikki. Saimme nauhoittaa omaan käyttöön.

Heimon absoluuttista sävelkorvaa ei tiedävästi ole varmennettu, mutta pakko hänellä sellainen oli olla. Ilman ei olisi syntynyt pianoa eikä viulua, jonka hän rakensi jatkosodan aikana Äänislinnassa. Viulu oli lainassa siellä kaupunginorkesterin konsertissa. Konserttimestari olisi halunnut sen ostaakin.

Heimo soitti vuosikymmeniä viulua Kiihtelyksen pelimanneissa. Hän taisi myös hanurinsoiton.

Heimon taiteellinen puoli ulottui myös maalaamiseen. Lapset antoivat hänelle isänpäivalahjaksi öljyvärit ja muutaman maalauspohjan. Syntyi kymmeniä maalauksia mm. Kiihtelyksen kyläraitista, ystävien kotitaloista ja maisemista. Ensimmäinen teos on olohuoneemme seinällä. Teatterin lavastaja arveli sitä Alariestoksi, mieheni korjasi, että appiukko.

Heimon tekemä maalaus Kiihtelysvaaran kirkonkylästä, kooltaan n. 120x80 cm.

Keksijä

Heimon aivot raksuttivat kaiken aikaa, viimeiseen eli juuri 84. ikävuoteen saakka. Kerran poikamme Otto, oli 4- tai 5-vuotias, tuli huolestuneena kysymään, onko ukki tullut hulluksi.

– Miten niin? kysyimme.

– Se lonksuttaa ovea ja tuijottaa ylänurkaan, poika kertoi.

– Ei ole tullut hulluksi, kehittelee uutta ovensulkijaa, selitys vei huolen pikkupojan päästä.

Ensimmäinen patentin saanut keksintö lienee hihnanliitin. Se tuli puunjalostuslaitoksen tarpeeseen ja sai markkinoita aikansa kautta maan. Me lapset osallistuimme laskemalla hakasia ja reikälevyjä rasioihin. Isä neuvoi, että pankaa muutama yli, että tulee varmasti sata. Liittimen tekoon hän teki koneen, kuten moneen muuhunkin keksintöönsä.

Tuottoisin idea *Termo-elementti* kuljettiin ja nostettiin ”ruputilla”. Nimi tuli meiltä lapsilta: koneen ääni kuului prut, prut, prut. Termo-elementin patenttihakemus pantiin vireille 1967, viiden vuoden päästä tuli myönteinen päätös. Elementti on kuin särvelleen nostettu täytekakun pala: kolme kerrosta betonia, kaksi kerrosta styroksia. VTT:n tutkimuksen mukaan lämpöarvo peittosi muut silloiset rakennusmateriaalit.

Muita keksintöjä olivat mm. tuuletusikkunaan sijoitettava ilmanraikastin ja seulakauha. Raikastinta valmisti aikansa nuorin poika. Seulakauha-hankkeessa oli mukana mm. Keksintösäätiö, testaajana Valmet. Heimon arkistoissa on tästä keksinnöstä varsin tarkat asiakirjat, mutta sitä, yltikö tuote teolliseen valmistukseen, ei löytynyt. Jäikö lopulta kehittely kesken.

Yrittäjä

Heimo Leinonen oli koko ikänsä. Nuorena poikana hän teki peltiastioita ja kynttilänjalkoja, piti taloihin kuljettavaa saharvärkkiä, harjoitti sähköasennusta, oli osakkaana ja johtajana Kiihtelyksen Puunjalostustehtaassa, piti autokorjaamoja, huoltoasemaa ja elementtitehdasta. Sahlaitos ja elementtitehdas olivat merkittäviä työllistäjiä.

Sahlaitoksen ajalta muistan Saimi-äidin marmatuksen:

– Mies tekee 16-tuntisia työpäiviä. Ois mukava, että sieltä joskus rahaakin tulisi, lapsilisillä ja Mielikillä (lehmälahja kasvatustaäidiltä Mari-mummolta morsiusmyynnä) pitää lapset elättää.

Kunnan kanssa yrittäjällä oli useimmin sukset ristissä. Huoltoasemalle ei ollut millään tulla rakennuslupaa, perusteena, että tulee liian lähelle kirkkoa. Isä kävi maaherran luona selostamassa asiaa ja lupa tuli.

Uusi kunnanvirasto oli tulossa Termo-elementistä. Arkkitehti hyväksyi ja oli kunnanisien yksimielinen päätös, että siitä se tehdään, mutta ei tehtykään. Pitkän pennin lämmityskuluissa kunta olisi säästänyt. Ei ole tietoa, miksi päätös pyörrettiin. Arvelumme on, että taustalla vaikutti tunnettu itäsuomalainen ikävä ominaisuus kateus – Leinonen liikaa rikastuu.

Eipä liikaa tämä sukuhaara rikastunut, ei edes rikastunut, mutta tuli kohtalaisen hyvin toimeen. Heimo ei ikinä ollut rahan perään, enemmän häntä kiinnosti antaa työtä ja toimeentuloa kiihtelysvaaralaisille.

Kuusissakymmenissä hän päätti yrittämisen riittävän. Kiihtelyksen elementtitehas siirtyi keskimmäisen pojan omistukseen. Sinne saakka, kunnes eläke alkoi tulla ja muutaman vuoden kauemmaksi hänelle oli tuloa lisenssimaksuista. Hän oli kaupannut valmistusoikeuksia kymmenelle valimolle EteläKarjalasta Ivaloon.

Termo-elementti kuljettiin ja nostettiin ”ruputilla”. Nimi tuli meiltä lapsilta: koneen ääni kuului prut, prut, prut.

Seulakauhalla saa helposti haluttua tasalaatuista soraa tai muuta maa-ainesta kuormauspaikalla suoraan kuljetusvaunuun tai auton lavalle. Kauha on helppo asentaa joko traktorin tai pyöräkuormaajan nostolaitteisiin.

Seulakauha Innovaatio 82 näyttelyssä

Innovaatio 82-näyttelyssä on Keksintösäätiön osastolla esillä mm. kiihtelysvaaralaisen liikkeenharjoittajan Heimo Leinosen keksimä ja kehittämä seulakauha, joka voidaan liittää esim. traktorin kuormauslaitteisiin. Seulakauhaa voi käyttää tiety-

mailla, rakennusteollisuudessa ym.

Seulakauhan rakenne perustuu seulakauhan käyttöön: kauhan keskiosassa, missä seulottava aines erotetaan hydraulimoottorin käyttämän täryntulilaitteen avulla suoraan kuormauskohteeseen. Kauha soveltuu sekä traktoreihin että pyöräkuormaajiin.

Käyttökohteita ovat hiekan ja soran seulonta, mullan ts. valmiin mullan erottelu kompostista, paloturpeen, sahajauhojen tms. aineiden seulonta. Seulakauhan markkinointi Suomessa ja Ruotsissa on alkanut vuoden 1981 alkupuolella.

”Seulakauhalla saa helposti haluttua tasalaatuista soraa tai muuta maa-ainesta kuormauspaikalla suoraan kuljetusvaunuun tai auton lavalle. Kauhan on helppo asentaa joko traktorin tai pyöräkuormaajan nostolaitteisiin.”

Liikkeenharjoittaja ja keksijä Heimo Leinosen patentoitua keksintöä seurattiin myös lehdistössä.

LIISA KUIVALAINEN PERHEALBUMI

Perheen kotitalo Kiihtelysvaarassa 1947.

Perhe

Heimo Leinonen (1918–2002) oli Juho ja Elisabet Leinosen vanhin lapsi. Perheeseen syntyi kolme poikaa ja kaksi tyttäätä. Reino-veli kaatui sodassa.

Heimo olisi päässyt opiskelemaan Viipurin musiikkiopistoon ja tekniseen kouluun. Perheensä taloustilanne oli kuitenkin sellainen, että vanhimman pojan oli otettava vastuu elannosta. Jossain välissä hän kävi Helsingissä suorittamassa kelloseppäkisällin tai -mestarin kokeen, kun kelloja oli korjailtut jo vuosikausia.

Kahdesti oli hiuskarvan varassa, ettei Heimo Leinosen sukuhaaraa olisi syntynytäkään. Talvisodan viimeisenä päivänä kolme miestä lähetettiin tiedusteluretkelle etulinjaan päin. Heimo sanoi kavereille, että hänen on pakko käydä kuusen juurella, pian tulee perässä. Lähättävä lähetti ehti paikalle ilmoittaen sodan loppuneen, miehet heti takaisin. Lähetti hiihti etumiesten latua. Ne kolme miestä eivät koskaan palanneet.

Jatkosodassa Pälkjärvellä Heimo haavoitui pahasti keuhkoon. Mieskatoa tutkaillut lääkintämies huomasi, että täällähän vielä huoutaan. Mies vietiin hoitoon, parsittiin kuntoon ja eikun takaisin sotimaan.

Sotamuistoja me lapset yritimme isältä tingata tapaan montako vihollista ammuttu ja miltä se tuntui kun tähtäsit päähän. Ei kertonut, mutta kertoi miten Äänislinnassa hän kävi teatterin esityksissä ja orkesterin konserteissa ja usein syötiin lohta ja hirveä.

Kun Heimo ja Saimi olivat seurustelleet Saimin mielestä riittävän pitkään, hän kysäisi Heimolta, että eikös sitä voitaisi mennä jo naimisiin.

– No minkästähen sitä sitten ei, tuleva mies vastasi.

Tämä ”Minkästähen sitä sitten ei” -lausahdus on meillä usein käytetty ilmaus. Siinä on hiukka savolaisuutta, venkoilevaa sävyä.

Heimo ja Saimi vihittiin Kiihtelyksen kirkossa 29. heinäkuuta 1945. Alttarin äärellä oli samanaikaisesti kymmenkunta paria. Esikoinen Väinö syntyi tasan yhdeksän kuukauden kuluttua. Mari-mummo oli onnessaan ja ylpeä:

LIISA KUIVALAINEN PERHEALBUMI

Heimo ja Saimi Leinonen lapsineen esikoisen Väinön rippijuhlapäivänä. Tyttäret Liisa, Eila ja Kaija, pojat Kauko ja Pauli.

– Ei meidän Saimi ennakkoo ottanut avio-touhuissa.

Saimin mukaan Mari oli kovastikin jännittänyt aikataulua, sillä vihkipareissa joillakin morsiamilla vatsa pönkötti näkyvästi. Joillakin papeilla oli tapana riisuttaa huntu, jos näkyvillä oli jo jälkikasvua tulossa.

Lapsia Heimolle ja Saimille syntyi taiseeseen tahtiin kaikkiaan seitsemän. Pekka-poika eli vain vuoden. Hän oli syntyjään monivammainen. Kunnanlääkäri Aimo Kytö valmisti äitiä tulevaan: – Tämä lapsi tuskin elää vuottakaan.

Lapsista tytöillä on isän ruskeat silmät, pojilla äidin siniset. Pekka-pojalla oli ruskeat silmät. Kun nuorin Pauli syntyi 1959, olin ensimmäiseksi kysynyt silmien värin. Taustalla oli luulo, että vain oikeanvärisin silmin lapsesta tulee eläjä.

Nyt 2023 lapsista ovat jäljellä tyttäret. Saimi-äiti eli lähes 89-vuotiaaksi, hänelläkin pää harvinaisen terävänä loppuun asti.

Jälkiviisautta harjoittaen on todettava, että perheessä harjoitettiin vapaata kasvatusta. Mekkala oli ajoittain mahtava. Äiti valitti naapurin emännälle, että mikä noissa muksuissa on vikana, kun aina tappelevat.

– Ne ovat terveitä, tämä valisti.

Kun ruokapöydässä väittely äityi kiivaaksi, isä julisti pöydän päästä:

– Muistakaa neljäs käsky!

– Ei oo mittään tekemistä sillä tämän asian kanssa, jos mielipiteet ovat tuollaiset, joku meistä (muistaakseni minä) tokaisi.

Heimo-isä oli luonteeltaan lupsakka, kohteli kaikenarvoisia ihmisiä ystävällisesti ja arvostaen, hieman ujokin, minkäänlaista kieroutta ei hänessä ollut.

Kunnanlääkäri Kytö suositteli hakemaan sotainvaliditeettia. Millään Heimo ei siihen olisi suostunut, ajatteli, että monelta siellä henki meni, hänellä se säilyi. Pienen prosentoin hän suostui ottamaan. Sotavamma vaivasi ajoittain sairaalareissuksi asti. Herrasmiestäkin hänessä oli. Viimeajat hän poti terveyskeskuksen vuodeosastolla. Yksi hoitajista kertoi Heimon aina kiittävän hoitotoimista ja muutenkin olevan mukava hoidokki.

LIISA KUIVALAINEN, HEIMON TYTÄR

Heimo Leinosen isälinja on Tohmajärven Kantosyrjästä lähteneitä Kiihtelysvaaran Leinosia.

”Kun aloin tuntea henkilökohtaisesti joitain ahmoja, ja ne minut, heräsi mielenkiinto niiden elämää kohtaan. Lopulta koin, että minulla oli metsässä toinen perhe, jonka elämään osallistuin.”

Kaukolaukaisijalla kuvattu ahmaselfie: Antti ja Hemmo 2019

ANTTI LEINONEN

Luontokuvaajana Kainuun metsissä

haastattelu Eija Leinonen
kuvat Antti Leinonen

Olet tehnyt pitkän, menestyksekkään uran luontokuvaajana ja -kirjailijana. Teoksissasi välittyy erityisesti alkuperäinen kainuulainen metsäluonto. Miten oma luontosuhteesi on syntynyt?

Olin äitini kotitilalla Paltamossa kesät ja muistan, että jo ihan pienenä kaikki maatilalla eläimet oli hyvin tärkeitä minulle. Olisinko ollut nelivuotiaana isän kanssa hiihtämässä, kun ojasta lähti valkosia lintuja lentoon. Isä sanoi, että ne oli mehtikanoja. Kesällä maalla näin valkoisia kanoja ja mulla syttyi päässä lamppu – ”Ai ne on täällä ne ukkilan kanat!”

Luontokiinnostustahan sekin on, kun poikaporukalla kulettiin pakettipelloilla, pusikoissa ja puronvarsilla. Oli halu nähdä ihmeellisiä luontoeläimiä läheltä. Mutta sitten vähän yli 10-vuotiaana rupes enemmän linnut kiinnostamaan. Tapasimme puron varressa miehen, joka pyydysti lintuja verkolla rengastusta varten. Tämä seminaarilainen Kajaanista, Helon Pekka, tutustutti meidät lintuihin. Tämän kohtaaminen siihen ite lintuharrastukseen johdatteli. Ostin lintukirjan ja kiikarit.

Missä vaiheessa aloitit kuvaamisen?

Lintuharrastus oli suuri intohimo, mutta kuvaamaan en ryhtynyt ennenkuin 70-luvun alussa. Seurasin monia vuosia tämän saman Helon Pekan kuvaushommaa. Muistan tapauksen, kun Pekka yritti kuvata Suomessa harvinaisempaa lyhytvarvaskiurua. Sanoin, että annahan minä kokkeilen ja onnistuin saamaan siitä kuvan. Semmonen on ihan palkitsevaa. Tuosta tapauksesta eteenpäin kolme vuotta niin hommasin sitten ensimmäinen kameran.

Vasta 70-luvun lopulla kuvasin sitten täysillä. Olin ammattikoulussa kartoittajalinjalla ja opiskeluun kuului metsätyypit ja niiden tunnistaminen. Sain ajatuksen kuvata niistä diasarjan ja yrittää myydä sitä ja niin tein. Opetushallitus osti minulta koko sarjan.

Kuvasin paljon ja tein sitten lehtijuttuja luontolehtiin, joista sain kuva- ja juttupalkkiot. Kovin ammattimaiseksi tätä toimintaa ei voi sanoa, kuvasin sitä mikä minua itseäni kiinnosti ajattelematta taloudellista tulosta. Kirjahommatkin on olleet lyhytaikaisia päänäpistöjä, kun ai-neistoa alkoi olla paljon valmiina.

Miten päädyit kuvaamaan karhuja?

Alunperin olin lintukuvaaja lähes pelkääntään. Myöhemmässä vaiheessa tuolla 80-luvun puolivälin jälkeen nisäkkäitä tuli kuvattua enemmän, kuten karhuja. Asuin silloin Puolangalla ja karhuja oli vähän, lähinnä itärajalla. Karhukuvaukseni alkoi, kun eräs karhukuvaaja matkalla kuvausreissulle oli nähnyt kuviani ja tuli uteliaisuuttaan tervehtimään Puolangalle. Siinä sitten esitti, että tulisit kaveriksi karhukuvaukseen. Siinä on paljon raskasta suorittamista, haaskan ja kojujen kuljetusta ja rakentamista ja on välttämätöntäkin olla toinen kaverina. Kojut oli siihen aikaan puussa. Siitä karhukuvaus sitten lähti ja pari kertaa olin mukana. Karhuja en nähnyt eikä hommaan ollut silloin uskoa.

Vasta 1986 näin ensimmäisen kerran karhun ja otin kuvia. Ja jäin ikäänkuin karhukoukkuun, niinkuin kuvaajapiirissä nimitettiin. Karhukuvaus on aikaa vievää ja työteliästä. Silloin 1980- ja 90-luvulla karhut olivat vähälukuisia ja arkoja. Kuvauspaikalla piti olla yöseudulla kojussa. Ilta ja aamu oli kuvaamisen kannalta tärkeitä, silloin karhu liikkui parhaiten ja valoa oli kenties mukavasti.

Karhukuvistasi syntyi sitten "Ison karhun alla" teos, josta on otettu jo 2 painostakin. Kirja ilmestyi 2001, mutta siitä tehtiin 2. laajennettu painos ja lisäsin siihen kuvia. Kirjoittajanahan siinä oli kaverini Willamon Heikki, minä sitten tein kuvatekstit. Minulle se oli helppo ratkaisu, en olisi saanut varmaankaan aikaiseksi muuten.

Paljon on kuvaaminenkin muuttunut.

Teknisestihän se on muuttunut. Filmiaikana yritin selvitä rahallisesti hyvin vähällä, kun ei ollut tulojakaan kovin paljon. Silloinhan kamera ei niin hirveesti määrännyt sitä kuvan laatua. Se oli vaan filmin pidike, jossa se piti valottaa. Nyt digiaikana kuvanlaatu riippuu paljon kameran kennosta ja jokaisessa on omanlaisensa. Kameroita on pitänyt uusia aika usein.

Miten luonnehtisit tapaasi kuvata luontoa?

Se on lähinnä se paneutuminen ja jämähätäminen tiettyihin aiheisiin, kun jostakin kiinnostun. Vissiin on tämmönen taipumus, että kun johonkin rupee, niin on sitten täysillä siinä mukana.

Etenkin ahmakuvissasi välittyy kuvaamiisi eläimiin syntynyt läheinen suhde – miten se syntyy?

Mulla oli hyvä tuuri, että sattui semmosen paikka, jossa tietty ahmanaras aina kesäisin kasvatti pentujansa. Ahmalla täytyy olla luolasto, johon emo voi jättää muutaman kuukauden ikäiset pentunsa ja liikkua itekseen. Jollakin konstilla emokomensi pentujaan, että nyt ei lähdetä perään vaan jäähän tänne. Se sattui olemaan sillä paikalla missä rupesin kuvaamaan. Oivalsin, että se antoi mahdollisuuksia ja motivoi käymään kuvauspaikalla, joinakin syksynä lähes joka päivä ja usein öitkin. Tosin siinä vaiheessa, kun ahmat olivat minuun tottuneet, kuvia sai otettua ilman kojuakin.

"Kuvia itsestäni eri kuvausyhteyksissä. Ylimmässä kuvassa olen kiivennyt iltahämärissä 1998 puuhun laittamaan ahmalle aamua varten syöttejä. Sen alla olen kotkakuvauskojussa 2009. Alinna kuva talvileirin ahneesta kuukkelista, kuva oli kirjassani Eläinkuvaajan matkassa 1995. Harrastin näköjään selfie-kuvia ennen niiden muotiin tuleamista."

Ystävällismielinen painiottelu kaverusten kesken kuuluu tavatessa asiaan. 1997

Hemmo-ahma voimistelee selällään jäällä tassujaan ojennellen. 2019

Yksi ahmoista päätyi paljon myöhemmin mökkisi pihaan ja kohtasitte uudelleen. Se oli parikymmentä kilometriä linnuntietä sinne missä olin niitä kuvannut aikoinaan. Minä olin lopettanut siellä kuvaamisen, kun naaras hävisi, varmasti kuoli. Samoihin aikoihin hävisi puoliso, vanha uros. Kuvaus ei tuntunut tarpeelliselta.

Siinä meni sitten 13 vuotta. Mökillä kyllä kuvasin kotkaa ja korppeja, kun oli siihen mahdollisuus. Ahmojakin siellä kävi silloin tällöin öisin. Yritin muutamana talvena selkeinä öinä houkutella ahman kiipeämään puuhun ja jätin kameran laukasemaan kuvan liiketunnistimella, valona pelkät tähdet. Se on ihan tuuria saako siitä kuvan sillä tavalla ettei kohde ole liikkunut liikaa. Mutta sitten 2019 ilmestyi tämä tuttu Hemmoksi nimetty ahma vaikka en sitä heti tunnistanut. Ahmoilla on yleensä valkoisia täpliä rintamuksessa yksilötyypillisesti omanlaisia. Hemmolla oli silloin 2005 vuotta vanhempi velipoika, tuntuivat viihtyvän ja liikkuvan yhdessä. Tämä isompi sitten opetti Hemmoa, ettei minuun tarvitse niin varovasti suhtautua. Huomasin sitten keväällä 2019, että tätä Hemmoa voi kuvata päivän valossa. Jatkoin siitä mihin 2005 jäätiin, jossakin se oli sen väliajan 13 vuotta elänyt.

Millaisella alueella kuvaat? Entä onko kuvausympäristösi luonto muuttunut? Ensimmäinen liikkumispaikka lintu- ja luontoharrastajana oli Oulujärvi. Nykyisin tietysti liikun paljon täällä Kuhmossa ja lähinnä muualla Kainuussa.

Kyllä muutos luonnossa on iso, metsiä on raastettu pois. Nyt ei niinkään näe enää avohakkuuta, mutta harvennushakkuutkin tehdään niin varhaisessa vaiheessa, että metsästä ei kerkii koskaan tulla uutta metsää. Ei siinä mitään, jos puita käytetään eri tarkoituksiin, mutta se hakkuiden kokonaisvaltaisuus ja maan raastaminen on minusta surkeeta.

Miten nämä havainnot vaikuttavat omaan mielialaasi?

Aika pitkään minä pystyin sulkemaan sen pois enkä antanut paljo vaikuttaa. Olin niin kiinni tiettyjen eläinten kuvaamisessa, että sitä kulki vähän laput silmillä kuvaamisen välissä. Viime vuosina se on ruvennut tökkimään kyllä kovasti. Ja tämä ristiriita sitten mitenkä virallinen Suomi on sitoutunut tiettyihin asioihin luontokadon ja monimuotoisuuden suhteen ja sitten yritetään näistä sitoumuksista pyristellä irti.

Lintuharrastajallehan se näkyy tai kuuluu sillä tavalla, että metät on nykyisin niin hiljaisia verrattuna muutaman kymmenenkin vuoden aikaisempaan. Ja tosi-asia on, että metsälinnut on vähentyneet hirvittävästi. Isot linnut pärjäävät kohtuullisen hyvin ja tietysti petoeläimetkin paremmin kuin vuosikymmeniin. Mutta sanotaan sitten vaikka joku hömötiainen, eihän se ole ikinä niin huonosti selviytynyt kuin nyt metsien hävityksen seurauksena.

Olet nyt taiteilijaeläkkeellä, mutta kuvaat ilmeisesti edelleen.

Kyllä minä oon hyvinkin innokkaasti tässä viimeisen parin vuoden aikaan kuvannut. Nuoruuden aiheita kuten tiaisia olen uudestaan kuvannut uusilla tekniikoilla. Otan kuvia, joista filmiaikaan pystyi vaan haaveilemaan.

Kevättalvella ja keväällä näkyi pihassa jäniksiä ja rusakoita hyvin paljon. Tulini ottaneeksi kokeeksi kuvia ikkunan läpi ja huomasin, ettei se vaikuttanut kovin paljon kuvan laatuun. Sain sitten kuvattua tuhansia ruutuja ja tutustua jänikseen kuvausmielessä. Olen aina kokenut puutteeksi sen, että noin yleisestä metsän eläimestä kuin jänis ei ollut tullut otettua kuin hajanaisia kuvia silloin tällöin.

Uusi kirjakin on jo tekeillä?

Metsäpeurasta pitäisi kirja valmistua syksyyn 2024. Aiemmat peurakirjani olivat erilaisia ja tähän uuteen halusin henkilökohtaisemman näkemyksen peuroista. Tuosta 2010, kun petokuvaukset loppu, oon kuvannut peuroja aika paljon. Mukavaa nähdä nyt kuvat yhdessä paketissa ja kertoa myös kokemuksista mitä on peurojen kanssa sattunut ja mitä peurakannalle on tapahtunut.

Metsäpeura on meidän oma alkuperäinen eläinlaji, joka on täällä jo tuhansia vuosia sitten meitä ihmisiäkin elättänyt. Nehän oli hävitetty Suomesta kokonaan, mutta tulivat takaisin ja ovat yleistyneet.

Siinä on ollut erilaisia vaihteita, välillä on ollut peuroja enemmän, mutta parikymmentä vuotta sitten kanta taas romahti.

Millainen on oma perheesi?

Elän nyt vaimon kanssa kahestaan Kuhmossa, 2000-luvun alkupuolelta oltu yksissä. Sitä ennen oli perhe, josta on kaksi tyttöä. Sitten 1. avioliitosta on poika, jolla on 3 lasta.

Mitä suku sinulle merkitsee?

Pakko se on sillä tavalla tunnustaa, että aika ulkopuoliseksi olen kokenut oloni näissä ihmisyhteisöissä. Luontosuhde on ehkä ollut poikkeuksellisen intensiivistä.

Antti Leinonen

Syntynyt 1951 Kajaanissa

Perhe puoliso Maija Penna. Tyttäret Mari ja Riikka sekä poika Antti edellisistä perheistä.

Asuinpaikka Kuhmo

Suku Vanhemmat Eeli Olavi Leinonen ja Aino os. Karppinen. Isän Leinossuvun kantaisä on Yrjö Leinonen (1688–1755) Paltamon Melalahden Leinolassa nro 12 (sukutaulut Kainuun Leinonet 1 julkaisussa).

Ammatti Luontovalokuvaaja, kirjailija

Eeli ja Aino Leinosen perhe elo-syyskuussa 1960 Eeva-Liisan ristiäisissä. Lapset Arto, Markku ja Päivi, oikealla 9-vuotias Antti.

ANTTI LEINONEN KOTIALBUMI

Näyttelyt

Useita yksityis- ja ryhmänäyttelyjä 1985–2020

Julkaisut (yksin/työryhmässä):

Mies ja ahma 2021, Luontokuvauksen käsikirja 2012, Ahman kintereillä 2012 (WWF, Vuoden luontokirja), Metsäpeura 2011, Karhun vuosi 2010, Kotkamailla 2009, Ison Karhun alla 2001, 2008, Under the Great Bear 2008, Wolverines 2005, Eläinkuvaajan matkassa 1995, Ahma 1992, Suomen karhu 1991, Petra – Karjalan Peura 1990, Peurasalolla 1989

Palkinnot luontokuvista mm.

Vuoden luontokuva: 2015, 1998, 1990
IFWP: Euroopan paras luontokuva 2009, erikoispalkinto 2007, Maisemasarja 2001
Foto-Finlandia: Kunniainninnat 2008, 1990
Europäischer Naturfotograf des Jahres: 2002 2 sarjaa, BBC Wildlife: 3 sarjaa 1986–98

Kuvia julkaisuissa

mm. National Geographic, BBC Wildlife magazine, GEO, HS Kuukausiliite

Luontodokumentti

Wolverines, The Hyenas of the North, NDR, 2006. Palkittu dokumentti Antista ja ahmasta.

Apurahat, taitelijaeläke

SKR:n sekä Valtion valokuvataidetoimikunnan työskentelyapurahoja 1990–2014
Valtion ylimääräinen taiteilijaeläke 1.1.2014

Hömötiainen talvimetsässä. 2022

Metsäpeuraemä hempeilee vasalleen. 2015

MITEN JUUSON ELÄMÄNKERTA SYNTYI

Tässä kirjassa kuuluu päällimmäisenä Juuson oma ääni. Olen käyttänyt runsaasti hänen kirjojaan, muistelmiaan, puheitaan ja lehtikirjoituksiaan, jotka on tekstissä erotettu omalla kirjasintyypillään. Niitä olen täydentänyt tarpeellisilla taustatiedoilla. Tuloksena on toimitettujen Juuson aikaistekstien ja muistelmien ja tutkimukseen pohjautuvan elämäkerran yhdistelmä.

Kirjan alkusysäyksen voi jäljittää vuoteen 1974, jolloin lähetin isälleni kysymyksiä hänen elämästään ja kannustin muistelmien tekoon, mikä kuitenkin jäi aktiivisen politiikanteon jalkoihin. Vuonna 1992 perheemme muutti Juuson ja Eevan asuntoon Kuopioon, kouluajaksi kotiini Kauppatkatu 22 A 9. Lähetin Juusolle kolme sivua kysymyksiä toivoen, että hän kirjoittelisi muistelmiaan. Otsikkoja olivat: Muhoksen muistoja, Oulun koulussa, Armeijan leivissä, Talvisodassa toden edessä ja Väliirauhasta uuteen sotaan. Olen käyttänyt näitä otsikkoja myös tässä teoksessa.

Kirjan tekoon liittyy monia kenttämattokkoja. Olimme vaimoni Tytin kanssa mukana Suomen sotahistoriallisen seuran Aunuksen matkalla kesäkuussa 2013. Carl-Fredrik Geustin avulla pääsimme Karhumäestä käymään myös Matkalammella, jonka sotilaskotia äitini Helena Jauhiainen tuli Ruotsista hoitamaan heinäkuussa 1942 ”kohtalokkain” seurauksin. Avioliitto Juuson kanssa solmittiin joulukuussa samana vuonna.

Martti Häikiö on kirjoittanut elämäkerran isästään, Leinosen sukuseuran ensimmäisestä esimiehestä Juuso Häikiöstä (1917–2003). Hänellä oli kolme elämää. Kirjan otsikkona on **Eteenpäin! Juuso Häikiö pioneeriupseerina talvi- ja jatkosodassa, hovioikeustuomarina ja kuntapoliitikkona Kuopiossa, valtiopäivämiehenä pääkaupungissa.** Teos ilmestyy keväällä 2024.

Hyvin avartavaa oli käydä Jukka Häikiön kanssa Häikiön taloa katsomassa Oulujoen Pyhäkosken partaalla. Kiersimme entisiä ja nykyisiä sukulaistaloja Muhoksella ja Veneheitossa.

Autoin Juusoa viimeistelemään hänen kokoamansa Pioneeripataljoona 12:n kirjan vuonna 1995. Tarina jatkosodan ajalta sisältyy tähän teokseen kevyesti toimitettuna. Tekstiä täydentävät nyt pataljoonan esikuntaupseerin Kalevi Ignatiuksen ainutlaatuiset valokuvat koko sotaretken ajalta.

Juuso järjesti lapsenlapsilleen onkiviiikon heinäkuussa 1995 huvilallaan Korpi-majalla Kuopiossa. Kun nuoret nukkuivat aamuisin pidempään, haastattelin isääni. Näin syntyi suvun piirissä jaettu omakustanne Juuson kirja. Muistelmia, ajatuksia, juttuja. Myös se sisältyy tämän teoksen loppuosaan.

Kolmas ja tärkein lähde kirjan aineistoon on Juuso Häikiön runsas yksityisarkisto, jota on 53 kansiota ja 21 leikekirjaa sekä useita valokuva-albumeja. Sieltä löytyi runsaasti hänen kirjoituksiaan, puheitaan ja kirjeenvaihtoaan, paljon myös ennen täysin tuntematonta, kuten intiimi kirjeenvaihto nuoruusvuosilta. Juuso kirjoitti vuosien mittaan paljon pakinoita, joissa hän raportoi käydyistä keskusteluista ja meneillään olevista hankkeista eduskunnassa.

MARTTI HÄIKIÖ
MARTTI.HAIKIO@KOLUMBUS.FI

Perhekuva 1925

Häikiön perhe Puirovan talossa Muhoksen Yliskylässä 1925.

Vasemmalta:

Juuso (1917–2003),
livari (1918–1989),
Elsa (Hemmilä, 1921–2004),
isäntä livari (1881–1931)
syllissä Kaarle (1923–2013),
emäntä Henriika (Henni,
os. Heikkinen 1889–1974)
syllissään lapsena menehtynyt
Kauko Paavo (1924–1925).
Seisomassa talon työväkeä
Matti Rautio ja Anna Leinonen.

JUUSO HÄIKIÖN KUVA-ARKISTO

Virka-auto 1941

24-vuotias Pioneeripataljoona 12:n komentaja Juuso ja hänen virka-autonsa syyskuussa 1941.

Sotaretkestä Itä-Karjalaan on ainutlaatuinen kuvitus, kun esikuntaupseeri Kalevi Ignatius kuvasi tilanteet ja merkitsi albumiinsa henkilöt, päivämäärät, paikkakunnat ja tapahtumat.

JUUSO HÄIKIÖN KUVA-ARKISTO

Valtiopäivien avajaiset 1980

Viidettä kautta presidenttinä toimiva Urho Kekkonen saapumassa valtiopäivien avajaisiin 5.2.1980.

Vasemmalta eduskunnan ensimmäinen varapuhemies Veikko Helle, toinen varapuhemies Juuso Häikiö, presidentin adjutantti majuri Juha Engström, presidentti Urho Kekkonen, pääministeri Mauno Koivisto, presidentin adjutantti eversti Lasse Wächter, puhemies Johannes Virolainen, ministeri Eino Uusitalo.

KALLE KULTALA

Aurajoki ja apteekkimuseo

Tervetuloa Leinosten sukupäiville Turkuun 9.–11.8.2024

Leinokset kohtaavat kesällä 2024 Turussa Varsinais-Suomessa. Sukupäivät järjestetään kolmipäiväisinä. Perjantain loppupäivään sijoittuva ohjelma keskittyy geneettiseen sukututkimukseen. Lauantain kokopäivän ohjelman teemana on Leinosten siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan. Sunnuntain sukujuhlassa pääesiintyjinä ovat varsinaissuomalaiset Leinokset.

Kutsumme sukupäiville erityisesti maakunnan Leinokset yhteiseen viikonlopun viettoon. Tarkempi ohjelma julkaistaan loppukeväällä 2024 ilmestyvässä sukulehdessä.
Tervetuloa mukaan!

LIBRARY OF CONGRESS, USA

New Yorkin lauttaa odottavia siirtolaisia, Ellis Island, 30. lokakuuta 1912. Valokuvassa miehiä ja naisia nyyttien ja matkalaukkujen kanssa seisomassa maahannouspaikan laiturilla Hudson-joella.

Onko sinun suvussasi Amerikkaan muuttaneita Leinosia?

Minne ja mistä lähdettiin?

Kansallisarkiston mukaan varsinainen suuri amerikansiirtolaisuus alkoi vasta 1800-luvun puolivälin paikkeilla. Merkittävintä siirtolaisuus oli 1870-luvulta 1920-luvun lopulle.

Voimakkaan siirtolaisuuden aluetta on karkeasti määritellen ollut koko Pohjanlahden rannikko. Sisämaassa Siirtolais-Suomi ulottuu Saarijärven, Viitasaaren ja Kiuruveden tienoille. Vuosina 1870–1914 yli puolet siirtolaisista oli kotoisin Vaasan läänin alueelta. Myös Tornionjokilaakso ja Koillismaa menettivät paljon asukkaita siirtolaisiksi. 1920-luvulta eteenpäin etelä- ja itäsuomalaisten määrä siirtolaisten joukossa kasvoi. Siirtolaisinstituutin ylläpitämässä Siirtolaisrekisterissä löytyy mm. matkustajaluetelot, joiden mukaan Leinonen -nimisiä matkustajia on ollut 366 henkilöä.
(www.siirtolaisuusinstituutti.fi)

Keräämme sukumme Amerikkaan muuttaneista jäsenistä tietoja, tarinoita ja kuvia seuraavaan lehteen Onko sinulla tietoa Leinos-sukulaisista, jotka lähtivät aikoinaan Amerikkaan? Me haluaisimme kuulla heistä lisää!

Oliko lähdön syy seikkailunhalu, elannon niukkuus Suomessa vai jokin muu? Miten matkaa tehtiin ja kuinka se sujui? Oliko perhe mukana? Minkälaista oli elämä rapakon takana? Mitä työtä tehtiin, ja millaista oli vapaa-aika? Entä tuliko kotimaahan ikävä? Palasivatko sukulaisesti vai jäivätkö pysyvästi asumaan Amerikkaan? Kävivätkö lomailemassa Suomessa? Entä onko sinulla sukua edelleen Amerikassa?

Ota yhteyttä postitse, meilinä tai soita! Jos sinulla on tallella kuvia, kirjeitä tai kortteja, lähetä niistäkin kopio. Mielellään elävöittäisimme tarinoita niiden avulla.

EIJA LEINONEN,
050 5902159 | PUHEENJOHTAJA@LEINOSSET.FI

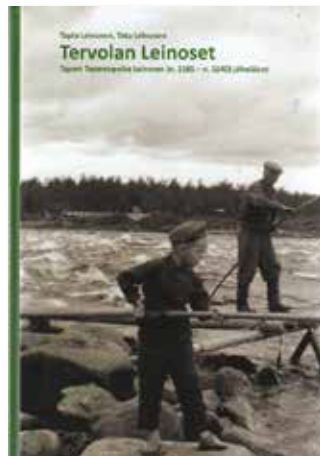
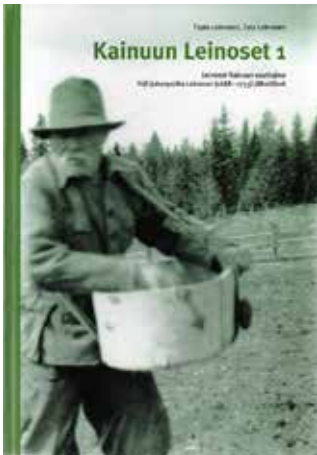
Sukuseuran julkaisut

Leinosen sukuseuran yhtenä toimintamuotona on sukukirjojen julkaiseminen tehdyn sukututkimustyön ja arkistoon kertyneen aineiston pohjalta.

Julkaisuja on syntynyt tähän mennessä yhteensä viisi, Kainuun Leinosista osat 1–3, Kuusamon Leinoset sekä Tervolan Leinoset. Lue kirjojen sisällöstä lisää seuran sivustolta www.leinonet.fi

Onko oma sukusi jo mukana? Tiedustele sukututkijaltamme Pertti Leinoselta, pertti.leinonen@hotmail.com. Ilmoita hänelle vanhimman tuntemasi sukulaisen (Leinosen) tarkka nimi, syntymäaika ja -paikka. Vanhemmat sukupolvet löytyvät kirjoista ja tietokannastamme varmemmin.

Kaikki kirjat myynnissä 20 euron hintaan!

Sukukirjojen myynti

Kaikki kirjat 20€/kpl

Kainuun kirja- ja paperikauppa

Puolangantie 12, Paltamo

puh. 08 871 025 /

0400 682 833

kainuun.kirja@paltamo.net

www.kainuunkirja.net

sekä

www.leinonet.fi

(verkkokauppa)